

Osalemine eelotsusemenetlustes

Eelotsusemenetluse puhul pöördub Euroopa Kohtu poole riigisisene kohus, kes peatab oma menetluse ning esitab küsimused ELi õiguse tõlgendamise või kehtivuse kohta. Seejärel tõlgib Euroopa Kohus eelotsusetaotluse ELi ametlikesse keeltesse ning saadab kõikidele liikmesriikidele. Liikmesriikidel ja ELi institutsioonidel on kaks kuud aega esitada oma kirjalikud märkused eelotsusetaotluses esitatud küsimuste kohta. Kirjalike märkuste eesmärk on pakkuda välja vastused esitatud küsimustele, võimaldades seega kaitsta oma huve. Eelotsusemenetluste puhul ei pea liikmesriik arvamuse andmist põhjendama, samuti pole vaja selleks kohtult luba taotleda.

Kui kirjalik menetlus on lõppenud, saadetakse kõikidele menetlusosalistele poolte, menetluses osalenud liikmesriikidele ja institutsioonide saadetud kirjalikud märkused. Menetlusosalistel on kolm nädalat peale kirjaliku menetluse lõpetamist aega esitada taotlus suulise istungi toimumiseks. Kohus otsustab, kas peab vajalikuks suulise istungi korraldamist. Suuline menetlus võimaldab selgitada ning kommenteerida kirjalikus menetluses esitatud nii enda kui ka teiste menetlusosaliste seisukohti, rõhutada olulisi aspekte ja esitada teatud juhtudel ka uusi argumente. Eelkõige võimaldab suuline menetlus menetlusosalistel reageerida teiste menetlusosaliste kirjalikes märkustes esitatud argumentidele.

Välisministeeriumis on eelotsuste haldamiseks loodud andmebaas, mille kaudu saadetakse Euroopa Kohtust tulevad eelotsusetaotlused (ja arvamused) töörühma liikmetele. Uue eelotsuse saabumisel on asjaomasel ametiasutusel esmalt seitse päeva aega hinnata, kas see taotlus on edastatud talle õigesti. Kui see nii on, siis tuleb ministeeriumil järgneva kahe nädala jooksul kujundada oma seisukoht, kas Eesti osalemine selles eelotsusemenetluses on vajalik, ning esitada see asjakohaste põhjendustega. Kuna kohtule seisukohtade esitamise lõplik tähtaeg on kaks kuud, siis on oluline kinni pidada seisukoha kujundamiseks antud tähtajast, sest hilise seisukoha esitamisel ei võta kohus liikmesriigi märkusi arvesse. Ka juhul, kui ministeerium leiab, et Eesti arvamuse andmine eelotsusemenetluses ei ole vajalik, tuleb sellest teavitada Välisministeeriumi ja seda otsust põhjendada. Eesti lõplik seisukoht töötatakse seejärel välja koostöös Välisministeeriumi ja teiste asjaomaste ametiasutustega. Eelotsusemenetluses Eesti seisukohtade esitamisel Vabariigi Valitsusele lähtutakse **Euroopa Liidu asjade menetlemise juhisest**. Eelkõige tuleb seisukoht valitsusele esitada siis, kui kohtuasjas esitatav seisukoht ei ole kooskõlas riigisisese seadusega ja eeldaks selle muutmist või vaidlusaluse ELi õigusakti kohta puudub ühtne riigisisene tõlgendus, aga ka siis, kui ministeeriumid ei jõua seisukohas kokkuleppele.

Eestil tuleks muu hulgas oma arvamus eelotsusemenetluses esitada või kaaluda menetlusse astumist, kui eelotsust **küsib Eesti kohus**, sellel on selge **kokkupuude Eestiga** või tõstatatud **probleem on aktuaalne ka Eestis**, kui on võimalus, et **kohtu tõlgenduse tulemusena tuleb riigisisest korraldust ja/või õigusakte/rakenduspraktikat muuta** või see puudutab **Eesti üldisi poliitilisi prioriteete**.